

بررسی رابطه مدیریت مدرسه محور و کیفیت تعاملات معلم دانش آموز: نقش میانجی اخلاق حرفه‌ای معلمان^۱

غزاله زنده‌دل سیوکی^۱، جعفر امیری فرح آبادی^۲

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد، مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی شهرستان تربت حیدریه (نویسنده مسئول)

^۲ دانش آموخته دکتری، برنامه ریزی توسعه آموزش عالی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه مدیریت مدرسه‌محور و کیفیت تعاملات معلم دانش‌آموز با توجه به نقش میانجی اخلاق حرفه‌ای معلمان بوده است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی بوده و از نظر ماهیت توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق معلمان مقطع ابتدایی در شهرستان تربت حیدریه به تعداد ۱۰۸۵ نفر بودند که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۰۳ در این شهرستان مشغول به کار بوده‌اند. با توجه به فرمول کوکران، تعداد ۲۴۸ نفر از ایشان به عنوان نمونه پژوهش تعیین گردید. این تعداد نمونه، به روش تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای سنجش مدیریت مدرسه محور از پرسشنامه ۳۳ سوالی داوودی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) استفاده شد. همچنین پرسشنامه ۲۰ سوالی اخلاق حرفه‌ای آرمیتو (۲۰۱۱) و پرسشنامه ۱۷ سوالی کیفیت تعاملات معلم - دانش‌آموز مورای و زوویچ (۲۰۱۰) برای سنجش دیگر متغیرها استفاده شده است. در راستای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده و بررسی فرضیه‌ها متناسب با نوع داده‌ها از آمار توصیفی و استنباطی (مدل‌یابی معادلات ساختاری توسط نرم افزار Smart PLS نسخه ۳) بهره گرفته شد. یافته‌های پژوهش گویای آن بود که مدیریت مدرسه‌محور بر اخلاق حرفه‌ای معلم با ضریب مسیر ۰/۶۴ اثرگذار است؛ اما تأثیر مستقیم آن بر کیفیت تعاملات معلم - دانش‌آموز تأیید نگردید. همچنین اخلاق حرفه‌ای معلم با ضریب مسیر ۰/۵۵ بر کیفیت تعاملات معلم - دانش‌آموز مؤثر می‌باشد. همچنین در این پژوهش تأثیر مدیریت مدرسه‌محور با میانجی اخلاق حرفه‌ای معلم بر کیفیت تعاملات معلم - دانش‌آموز تأیید گردید (تأیید نقش میانجی). این یافته‌ها نشان می‌دهد مدیریت مدرسه‌محور و اخلاق حرفه‌ای معلم هر دو باید برای موفقیت نظام آموزشی کشور مورد توجه باشد.

واژه‌های کلیدی: مدیریت مدرسه محور، اخلاق حرفه‌ای معلم، کیفیت تعاملات معلم - دانش‌آموز

مقدمه و بیان مساله

آموزش و پرورش مقوله پیچیده و بااهمیتی است که جایگاه ویژه‌ای در موفقیت و شکست افراد دارد (واله و همکاران، ۱۴۰۰). این آموزش در ابتدا توسط خانواده شروع می‌شود، در مدرسه ادامه می‌یابد و در نهایت در جامعه رشد می‌کند. در این بین بخش زیادی از مبحث آموزش و پرورش به عهده مدارس و معلمان است (غلام پور و همکاران، ۱۳۹۹). این بخش از آموزش و پرورش مبتنی بر اصول و اخلاق علمی است که می‌تواند پایه‌گذار بسیاری از رویدادهای مهم زندگی اشخاص در آینده باشد. به طوری که آینده زندگی کاری و شخصی افراد تا حد زیادی می‌تواند ناشی از نوع آموزش در مدارس باشد (پری^۲ و همکاران، ۲۰۲۳). به همین دلیل است که والدین تلاش می‌کنند در دوران تحصیل، مدارس و معلمان بهتری را برای فرزندانشان انتخاب کنند و دولت‌ها و حکومت‌ها توجه زیادی به موضوع صلاحیت کادر آموزشی مدارس دارند (فاریابی و همکاران، ۱۴۰۰). اما مسئله این است که برای دستیابی به یک نتیجه خوب، عوامل زیادی در بحث آموزش و پرورش دخیل هستند که یکی از آنها تعامل بین معلم و دانش آموزان معرفی شده است (خمیری و همکاران، ۱۳۹۹).

مطالعات مختلف در خصوص آموزش نشان می‌دهد، تعامل معلم و دانش‌آموز سهم زیادی در افزایش بهره‌وری آموزشی دارد. به خصوص در مورد نسل Z^۳، موضوع تعامل امر ویژه‌ای است و هر اندازه فضای آموزش و یادگیری، تعاملی‌تر باشد نتایج بهتری کسب خواهد شد (اسنیرز^۴ و همکاران، ۲۰۲۰). کیفیت تعامل معلم و دانش‌آموز تابع عوامل مختلفی است، شخصیت دوطرف، فرهنگ سازمانی، هنجارهای اجتماعی و بسیاری دیگر از عوامل وجود دارند که فضای تعاملی تدریس را تحت تأثیر قرار می‌دهند (هاویک و وسترگارد^۵، ۲۰۲۰)، به عنوان نمونه غیرحضور بودن کلاس‌های درس که پس از فراگیری کرونا، به عنوان راهکاری برای تداوم تدریس در شرایط خاص پذیرفته است، نقش بسیار زیادی در کیفیت تعامل معلم و دانش‌آموز دارد و نیازمند توجه به فاکتورهایی است که شاید پیش از این احساسی درباره اهمیت آنها وجود نداشت (پری و همکاران، ۲۰۲۳).

از جمله عوامل مؤثر بر کیفیت تعامل معلم و دانش‌آموز، اخلاق حرفه‌ای معلمان است. اخلاق حرفه‌ای معلمان را آگاه می‌کند که نقش عمده‌ای در ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار دانش‌آموزان دارند (اسدی^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). همچنین به معلمان کمک می‌کند تا حرفه خود را به عنوان معلم درک کنند (اللهی و فیض، ۱۴۰۰). اخلاق حرفه‌ای کمک می‌کند که معلمان به این درک برسند که نقش آنها فقط این نیست که در مقابل دانش‌آموزان و همکاران خود برتر و مستبد باشند. در واقع اخلاق حرفه‌ای بر مأموریت و رسالت اصلی نقش معلم تأکید می‌کند و بر این اساس به معلمان کمک می‌کند تا با انتخاب راهبردهای مختلف بتوانند مأموریت خود را به بهترین شکل انجام دهند (دانیل و ساپو^۷، ۲۰۲۰). از طرف دیگر اخلاق حرفه‌ای اصول اخلاقی است که یک فرد یا گروهی از افراد در یک محیط خاص

^۲Perry^۳ نسل زد یا نسل نت به افرادی تلقی می‌شود که تقریباً بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۱۰ متولد شده‌اند. این نسل از همان ابتدای کودکی توانستند پیشرفت اینترنت و سایر ابزارهای هوشمند دنیا را ببینند و اصلاً به‌همین‌خاطر به آن‌ها نسل نت (اینترنت) یا بومی‌های دیجیتال گفته می‌شود.^۴Snijders^۵Havik, T., & Westergård^۶Asadi^۷Daniel, W., & Sapo

موظف به رعایت آن هستند (دکر^۸ و همکاران، ۲۰۲۲). آن ها اصول راهنمایی هستند که باید توسط افراد در آن حرفه خاص دنبال شوند یا قرار است از آنها پیروی کنند. اخلاق حرفه ای برای مشاغل مختلف بسته به وزن مسئولیتی که همراه با آن است متفاوت است (غلام پور و همکاران، ۱۳۹۹). بنابراین یکی از مزایای رعایت اصول اخلاق حرفه ای توسط هر فرد از جمله معلمان، انسجام و یکپارچگی در مسیر آموزش و پرورش است که می تواند تبعات مثبت زیادی داشته باشد (ژو و گائو^۹، ۲۰۲۱).

یکی دیگر از عواملی که بر تعامل معلم و دانش آموز اثرگذار است. نوع مدیریت یک مرکز آموزشی مانند مدرسه است. مدیریت مدرسه محور را می توان به عنوان یک سبک موفق در حوزه آموزش و پرورش در نظر گرفت (قلی زاده و همکاران، ۱۴۰۰). در این نوع مدیریت مدرسه محور همه تصمیم گیری ها است و مقوله اصلی موفقیت مدرسه در نظر گرفته می شود؛ در نتیجه سایر عوامل و برنامه ریزی ها به گونه ای رقم می خورد که مدرسه در انجام مأموریت خود موفق باشد (سلیمان زاده و همکاران، ۱۳۹۹). در این سبک مدیریت تفویض اختیار نقش مهمی دارد و معلمان در چارچوب اصول اخلاق حرفه ای آزادی بیشتری در قبال نوع تدریس دارند. این در حالی است که در برخی سبک های مدیریتی قوانین بالادستی سازمان به داخل کلاس ها نفوذ کرده و در رابطه با میزان تکلیف، نوع تدریس، چیدمان کلاس ها و... آیین نامه هایی اجرا می شود؛ در این نوع معلم نماینده سازمان برای انتقال مفاهیم مدنظر سازمان با روش سازمان به دانش آموزان است (فارابی و همکاران، ۱۴۰۰)، این در حالی است که سبک مدیریت مدرسه محور، معلم به عنوان یک فرد مستقل در چارچوب اخلاق حرفه ای اختیار لازم را برای آموزش و پرورش دانش آموزان دارد. بدون شک در این سبک، معلم با توجه به شرایط محیطی و فرهنگی مدرسه و دانش آموزان ممکن است تدبیرهای مختلفی اتخاذ کند که این امر تأثیر مستقیمی بر نوع و میزان تعامل معلم و دانش آموز دارد (قلی زاده و همکاران، ۱۴۰۲). مدیریت مدرسه محور با هدف بهبود عملکرد مدرسه در بحث آموزش به معلمان اختیارات بیشتری می دهد، در چنین جوی معلمان در صورت نیاز می توانند با آزادی بیشتری با دانش آموزان تعامل کنند، درواقع تشخیص تناسب میزان تعامل معلم و دانش آموز برعهده معلم گذاشته می شود (سلیمان زاده و همکاران، ۱۳۹۹). در این راستا معلمان می توانند از همکاری و شرایط خانواده دانش آموزان نیز به نفع اهداف آموزشی کمک بگیرند. در این گونه مدیریت مسئولیت پذیری معلمان افزایش می یابد در حالی که در روش های کلاسیک، اغلب معلمان خود را به عنوان کارمند سازمان و بعضاً بدون توجه به پیامدهای راهبردهای آموزشی و عدم تطابق روش آموزش با مشکلات و شرایط دانش آموزان به کار خود ادامه می دهند اگرچه این روش (کلاسیک) مسئولیت کمتری متوجه معلم می کند اما عملکرد مدرسه به عنوان محور آموزشی تقلیل یافته و حتی ممکن است از مرجعیت آموزشی دانش آموزان و خانواده هایشان خارج شود (جعفری، ۱۴۰۰). براساس آنچه توضیح داده شد مسئله اصلی تحقیق حاضر بررسی رابطه مدیریت مدرسه محور و کیفیت تعاملات معلم دانش آموز با تاکید بر نقش میانجی اخلاق حرفه ای معلمان است.

روش پژوهش

از آنجایی که هدف از تحقیقات کاربردی، حل یک مساله عینی است یا به عبارتی تحقیقات کاربردی به سمت کاربرد دانش، هدایت می شوند؛ بنابراین روش تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی است؛ چرا که این پژوهش به قصد کاربرد نتایج یافته هایش برای حل مشکلات خاص متداول درون سازمانی انجام شده است و فواید یافته های این تحقیق،

^۸Decker

^۹Zhu & Guo

متوجه سازمان آموزش و پرورش می‌باشد. از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، میدانی و مبتنی بر مطالعه کتابخانه‌ای و از نظر ماهیت و تحلیل داده‌ها، توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه معلمان مقطع ابتدایی در شهرستان تربت حیدریه بوده است که تعداد آنها در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲، ۱۰۸۵ نفر گزارش شده است. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده که با این روش ۲۴۸ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش تصادفی طبقه‌ای بوده است (جدول ۱). همچنین برای گردآوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه‌های مورد استفاده در این پژوهش استاندارد بوده است و به منظور بومی‌سازی و تعدیل آن، متناسب با بافت آموزش و پرورش و جامعه هدف، مورد بازخوانی و بازنگری اساتید و صاحب‌نظران این حوزه قرار گرفته است. در راستای سنجش متغیر مدیریت مدرسه محور از پرسشنامه‌ی ۳۳ سوالی داوودی‌پور و همکاران (۱۳۸۷)، اخلاق حرفه‌ای از پرسش‌نامه ۲۰ سوالی آرمیتو (۲۰۱۱) و کیفیت تعاملات معلم - دانش‌آموز از پرسش‌نامه ۱۷ سوالی مورای و زوویچ (۲۰۱۰) استفاده شده است (جدول ۲ تا ۴). جهت سنجش روایی پرسشنامه‌ها از روایی صوری استفاده شده است؛ به این ترتیب که مورد تایید استاد راهنما و متخصصین امر قرار گرفت که در ادامه اعتبارسنجی این پرسشنامه توسط برخی از پژوهشگران و صاحب‌نظران مدیریت آموزشی انجام پذیرفته است. برای تعیین پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. در پژوهش حاضر ضریب پایایی سه پرسشنامه به شرح جدول ۵ می‌باشد.

جدول ۱- حجم نمونه پژوهش

جنسیت	حجم جامعه	حجم نمونه
زن	۶۸۵	۱۵۷
مرد	۴۰۰	۹۱
مجموع	۱۰۸۵	۲۴۸

جدول ۲- پرسش‌نامه مدیریت مدرسه محور

ردیف	خرده مقیاس	سؤالات	تعداد سؤال
۱	رسالت	۱ تا ۱۱	۱۱
۲	مشارکت	۱۲ تا ۲۲	۱۱
۳	تعهد	۲۳ تا ۳۳	۱۱

جدول ۳- پرسش‌نامه اخلاق حرفه‌ای

ردیف	ابعاد مورد بررسی	سؤالات پرسشنامه	تعداد سؤال
۱	مسئولیت اجتماعی	۵-۱	۵
۲	تعلق به اجتماع علمی	۸-۶	۳
۳	خود کارایی	۱۳-۹	۵
۴	مسئولیت علمی	۲۰-۱۴	۷

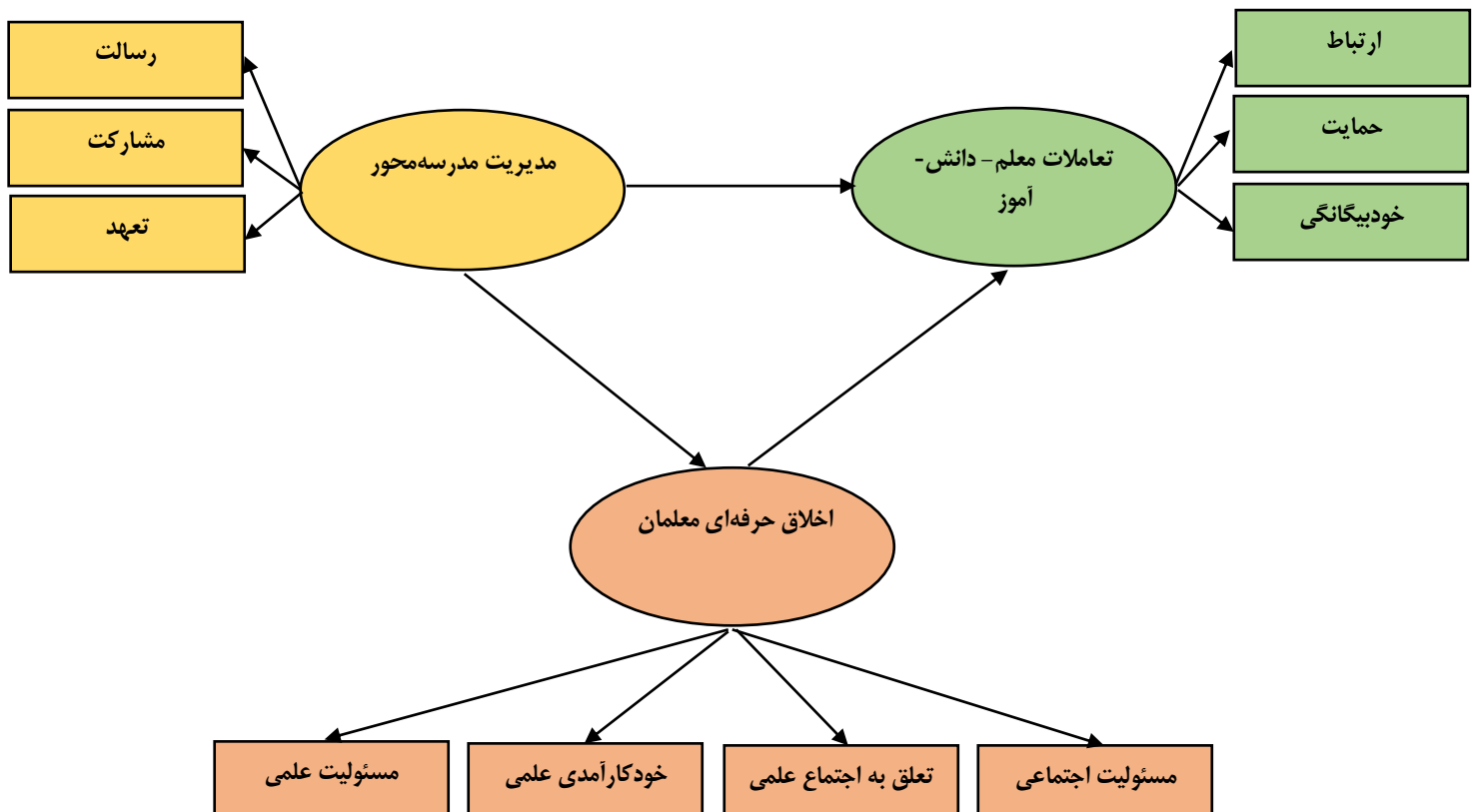
جدول ۴- پرسش نامه کیفیت تعاملات معلم - دانش آموز

ردیف	خرده مقیاس	سؤالات	تعداد سؤال
۱	ارتباط	۴،۸،۹،۱۰،۱۱،۱۲،۱۵،۱۷	۸
۲	حمایت	۱،۲،۳،۷،۱۳	۵
۳	خودبینگانی	۵،۶،۱۴،۱۶	۴

جدول ۵- نتایج ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه های پژوهش

متغیرها	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha) >0.7
مدیریت مدرسه محور	۰/۷۴
اخلاق حرفه ای	۰/۸۱
تعاملات معلم - دانش آموز	۰/۷۹

همچنین برای توصیف داده ها از آماره های توصیفی شامل جداول فراوانی، میانگین، انحراف معیار و... استفاده گردید و در بحث آمار استنباطی از آزمون های آماری مناسب نظیر ضریب همبستگی و مدل سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار Smart PLS استفاده شده است. در شکل ۱ چارچوب مفهومی پژوهش ارائه شده است.

شکل ۱- چارچوب مفهومی پژوهش

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، برخی از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان مورد بررسی قرار گرفته است؛ از جمله این ویژگی‌ها، جنسیت، سن، سابقه کاری و تحصیلات بوده است. داده‌های گردآوری شده گویای آن است که حدود ۶۳ درصد مشارکت‌کنندگان زن و ۳۷ درصد مرد بوده‌اند. همچنین مدرک تحصیلی غالب آنها کارشناسی بوده است (حدود ۵۹ درصد). جدول ۳ اطلاعات کامل‌تری از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان ارائه نموده است.

جدول ۳- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۹۱	۳۶٪
زن	۱۵۷	۶۳٪
مجموع	۲۴۸	۱۰۰٪
سن	فراوانی	درصد
۲۵ تا ۳۰ سال	۶۸	۲۷٪
۳۱ تا ۳۵ سال	۲۶	۱۰٪
۳۶ تا ۴۰ سال	۶۴	۲۵٪
۴۱ تا ۴۵ سال	۷۰	۲۸٪
بالای ۴۵ سال	۲۰	۸٪
مجموع	۲۴۸	۱۰۰٪
تحصیلات	فراوانی	درصد
کاردانی	۶	۲٪
کارشناسی	۱۴۶	۵۸٪
کارشناسی ارشد و بالاتر	۹۶	۳۸٪

۷.		
۱۰	۲۴۸	مجموع
۰		
در	فراوا	سابقه کاری
صد	نی	
۶۳	۱۵۷	۵ تا ۱۰ سال
۳.		
۵,	۱۳	۱۱ تا ۱۵ سال
۲		
۱۲	۳۲	۱۶ تا ۲۰ سال
۹.		
۱۳	۳۴	۲۱ تا ۲۵ سال
۷.		
۴,	۱۲	بالای ۲۵ سال
۸		
۱۰	۲۴۸	مجموع
۰		

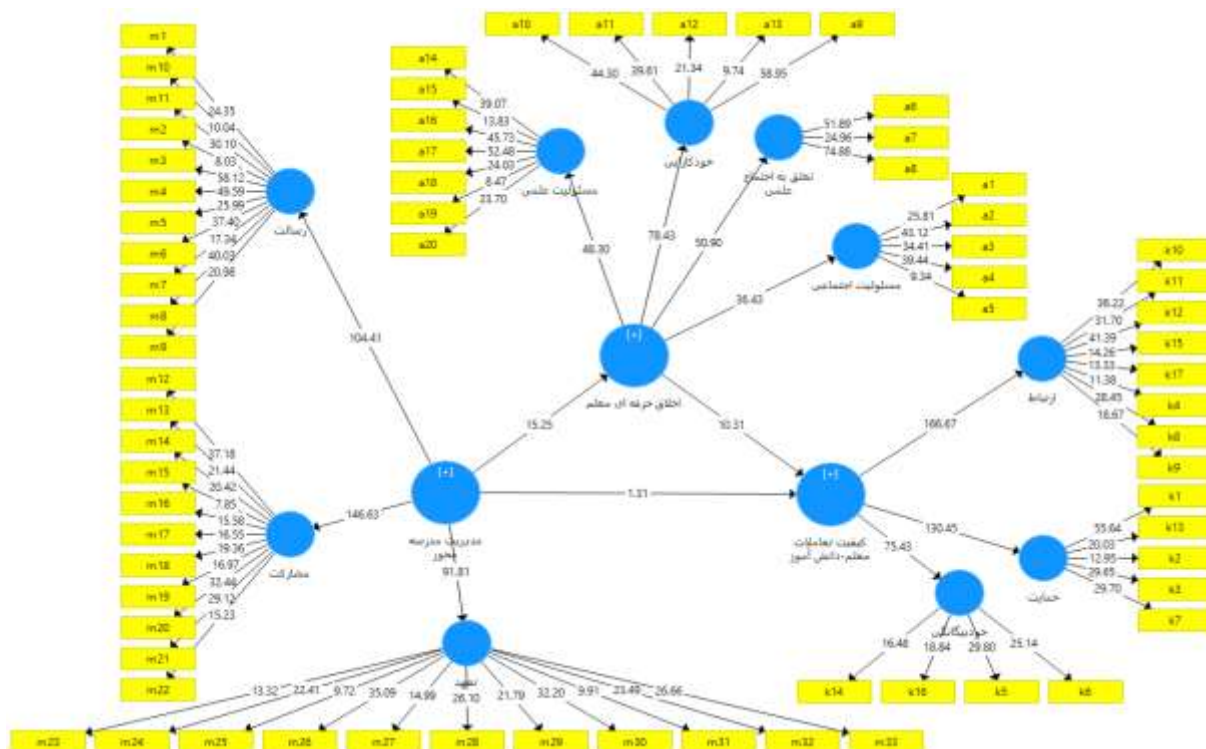
مدل یابی معادلات ساختاری

لازم به ذکر است که مدل یابی PLS در دو مرحله صورت می پذیرد. در مرحله اول، مدل اندازه گیری (مدل بیرونی) از طریق تحلیل های روایی و پایایی و تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار می گیرد و در مرحله دوم، مدل ساختاری (مدل درونی) به وسیله برآورد مسیر بین متغیرها بررسی می شود (هولاند، ۱۹۹۹).^{۱۰}

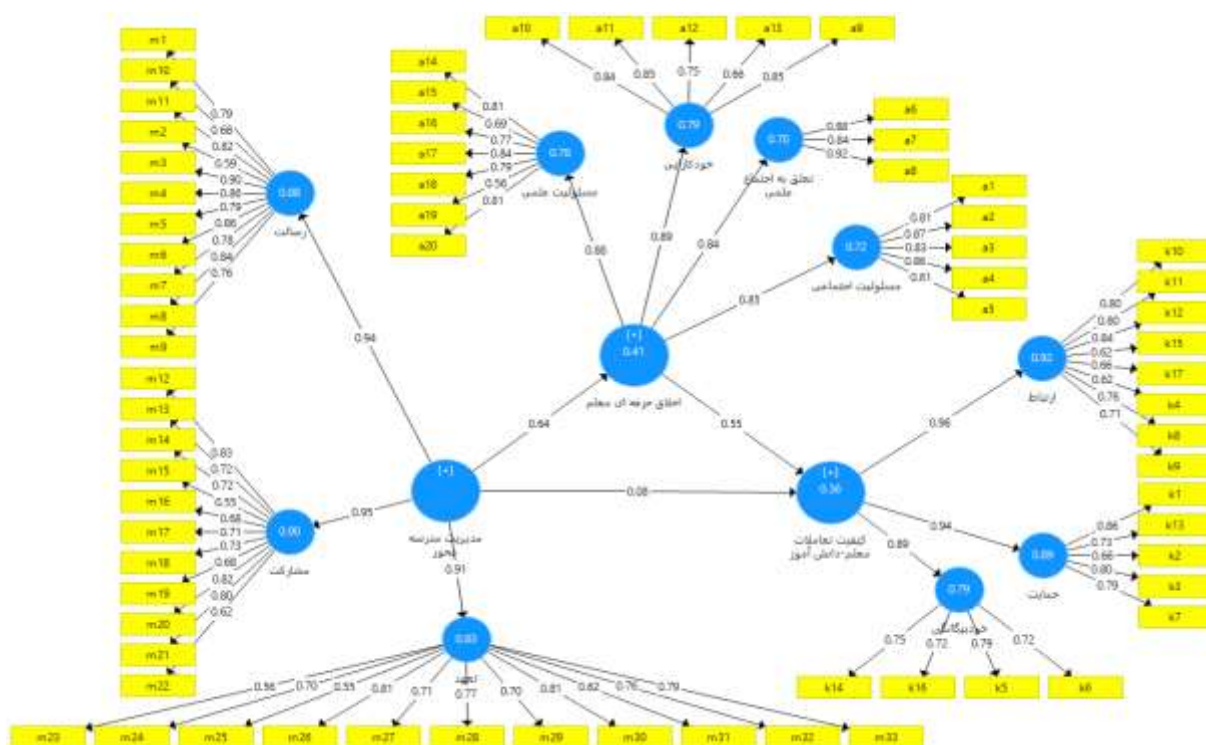
روایی سازه (بار عاملی شاخص ها)

بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی شاخص های یک سازه با آن سازه محاسبه می شوند که اگر این مقدار برابر و یا بیشتر از مقدار $0/3$ شود، مؤید این مطلب است که واریانس بین سازه و شاخص های آن از واریانس خطای اندازه گیری آن سازه بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه گیری قابل قبول است. نکته مهم این است که اگر محقق پس از محاسبه بارهای عاملی بین سازه و شاخص های آن با مقادیری کمتر از $0/3$ مواجه شد، باید آن شاخص ها (سؤالات پرسشنامه) را اصلاح نموده و یا از مدل پژوهش خود حذف نماید (داوری و رضازاده، ۱۳۹۲). همان گونه که اشکال ۲ و ۳ نشان می دهد، بارهای عاملی بین سازه های این پژوهش و گویه ها بالاتر از $0/3$ می باشد. از طرف دیگر مقدار T محاسبه شده نیز مقادیری بزرگتر از $1/96$ را نشان می دهد.

^{۱۰}Hulland

شکل ۲- مقادیر آماره T گویه های مدل

شکل ۳- مقادیر بار عاملی گویه های مدل

پایایی مدل بیرونی

در پژوهش حاضر برای بررسی پایایی مدل بیرونی از معیار پایایی ترکیبی (CR) استفاده شده است. در جدول ۶ مقادیر ضریب پایایی ترکیبی نشان داده شده است.

جدول ۶- مقادیر پایایی متغیرهای تحقیق

متغیرها	آلفای کرونباخ	CR	مؤلفه	آلفای کرونباخ	CR
مدیریت مدرسه محور	۰,۹۶۴	۰,۹۶۷	رسالت	۰,۹۳۹	۰,۹۴۸
			مشارکت	۰,۹۰۴	۰,۹۲۱
			تعهد	۰,۹۰۲	۰,۹۱۸
اخلاق حرفه‌ای معلم	۰,۹۴۱	۰,۹۴۷	مسئولیت اجتماعی	۰,۸۵۷	۰,۸۹۹
			تعلق به اجتماع علمی	۰,۸۵۶	۰,۹۱۳
			خودکارایی	۰,۸۵۲	۰,۸۹۴
			مسئولیت علمی	۰,۸۷۵	۰,۹۰۴
کیفیت تعاملات معلم-دانش آموز	۰,۹۳۲	۰,۹۴۰	ارتباط	۰,۸۷۲	۰,۹۰۰
			حمایت	۰,۸۲۶	۰,۸۷۹
			خودبینگانی	۰,۷۳۸	۰,۸۳۳

با توجه به بالاتر بودن ضریب پایایی ترکیبی متغیرهای جدول فوق نشان از مناسب و برازش قابل قبول مدل‌های اندازه‌گیری دارد.

روایی همگرا

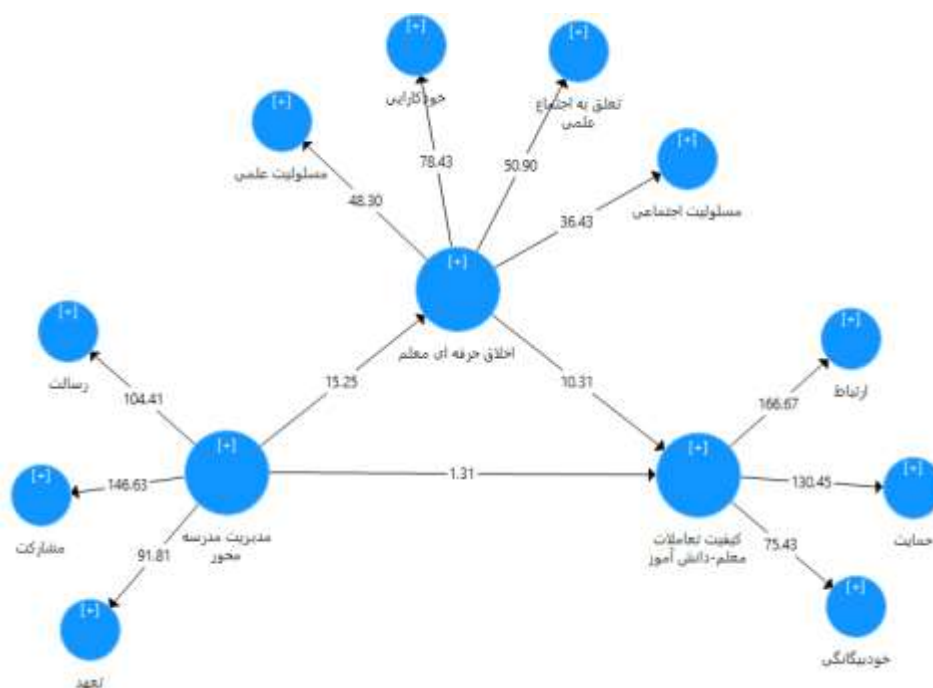
معیار دوم از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری، روایی همگرا است که به بررسی میزان همبستگی هر سازه با سؤالات (شاخص‌ها) خود می‌پردازد که هرچه این همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است (بارکلی و همکاران، ۱۹۹۵). فورنل و لارکر (۱۹۸۱) معیار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) را برای سنجش روایی همگرا معرفی کرده و اظهار داشتند که مقدار عدد بحرانی ۰/۵ می‌باشد. اما اگر مقدار کمتر از ۰/۵ باشد؛ اما ضریب پایایی ترکیبی مقدار بیش از ۰/۷ را نشان دهد، روایی همگرایی مورد قبول است. در جدول زیر مقدار این ضریب برای هریک از سازه‌ها ارائه شده است.

جدول ۴- میانگین واریانس استخراج شده

متغیرها	AVE	مؤلفه	AVE
مدیریت مدرسه محور	۰,۴۷۶	رسالت	۰,۶۲۷
		مشارکت	۰,۵۱۶
		تعهد	۰,۵۱۰
اخلاق حرفه ای معلم	۰,۴۷۹	مسئولیت اجتماعی	۰,۶۴۳
		تعلق به اجتماع علمی	۰,۷۷۷
		خودکارایی	۰,۶۳۰
		مسئولیت علمی	۰,۵۷۷
کیفیت تعاملات معلم-دانش آموز	۰,۴۸۶	ارتباط	۰,۵۳۳
		حمایت	۰,۵۹۴
		خودبینگانی	۰,۵۵۵

ضرایب معناداری t- value

برای بررسی برازش مدل ساختاری پژوهش از چندین معیار استفاده می شود که اولین و اساسی ترین معیار، ضرایب معناداری t است. برازش مدل ساختاری با استفاده از ضرایب t به این صورت است که این ضرایب باید از ۱/۹۶ بیشتر باشند تا بتوان در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار بودن آن ها را تأیید ساخت (شکل ۴).

شکل ۴- ضرایب معناداری t- value برای فرضیات

ضریب تعیین R^2 (R Squares)

معیار R^2 میزان تأثیر یک متغیر برون‌زا بر یک متغیر درون‌زا را مشخص می‌کند. نکته ضروری این است که مقدار R^2 تنها برای سازه‌های وابسته (درون‌زا) مدل محاسبه می‌گردد و در مورد سازه‌های برون‌زا، مقدار این معیار صفر است. هر چه مقدار R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زای یک مدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مدل است. کوهن (۱۹۸۸) سه مقدار $0/01$ ، $0/09$ و $0/25$ را به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی بودن برازش بخش ساختاری مدل به‌وسیله معیار R^2 در نظر می‌گیرد.

جدول ۶- ضریب تعیین

R^2	متغیر درون‌زا
۰,۴۱	اخلاق حرفه‌ای معلم
۰,۳۶	کیفیت تعاملات معلم - دانش آموز

نتایج حاصل از آزمون فرضیه اصلی

فرضیه اصلی پژوهش حاضر تأثیر میانجی متغیر اخلاق حرفه‌ای معلمان در رابطه مدیریت مدرسه‌محور با کیفیت تعاملات معلم دانش آموز در مدارس ابتدایی شهرستان تربت حیدریه بوده است. نتایج حاصل از این فرضیه در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷- نتایج آماری فرضیه اول

ضریب مسیر	سطح معناداری	t آماره	نتیجه
۰,۳۵۴	۰,۰۰۰	۷,۵۵۱	تأیید

جهت بررسی فرضیه میانجی از مدل ناپارامتریک آزمون سوبل در نرم افزار Smart PLS ورژن ۳ استفاده است که تحت عنوان رویکرد بوت استرپ عنوان شده است. با توجه به نتایج جدول فوق چون مقدار آماره t براساس روش بوت استرپ برابر با $7/551$ و از $1/96$ بیشتر است، لذا مسیر رابطه غیر مستقیم مدیریت مدرسه محور با کیفیت تعاملات معلم دانش آموز در مدارس ابتدایی تربت حیدریه از طریق اخلاق حرفه‌ای معلم معنادار است، بنابراین فرضیه اصلی تحقیق با اطمینان ۹۵ درصد تأیید می‌شود. شدت این رابطه غیرمستقیم بر اساس ضریب مسیر تعیین می‌شود که مقدار $0,354$ بدست آمده است.

بحث و نتیجه‌گیری

همان‌گونه که پیش از این ذکر شد؛ هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی رابطه مدیریت مدرسه محور با کیفیت تعاملات معلم دانش آموز در مدارس ابتدایی تربت حیدریه مبتنی بر نقش میانجی اخلاق حرفه‌ای معلمان بوده است. به منظور دستیابی به این هدف روش کمی از نوع توصیفی پیمایشی با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری و بهره‌گیری از

نرم افزار Smart PLS مدنظر قرار گرفت. با توجه به تجزیه و تحلیل داده ها می توان گفت چون مقدار آماره t براساس روش بوت استرپ برابر با ۷/۵۵۱ و از ۱/۹۶ بیشتر است، لذا مسیر رابطه غیر مستقیم مدیریت مدرسه محور با کیفیت تعاملات معلم - دانش آموز در مدارس ابتدایی تربت حیدریه از طریق اخلاق حرفه ای معلم معنادار است، بنابراین فرضیه اصلی تحقیق با اطمینان ۹۵ درصد تأیید می شود. شدت این رابطه غیرمستقیم بر اساس ضریب مسیر تعیین می شود که مقدار ۰,۳۵۴ بدست آمده است. معلمی یکی از شغل های حساسی است که بی توجهی به آن می توان به قیمت آسیب یک نسل بیانجامد. این اهمیت و حساسیت سبب شده است که در برنامه نوین استخدام و گزینش معلمان که از سال ۱۴۰۰ تدوین و اجرایی شده است، توجه ویژه ای به شاخص های حرفه ای بودن معلمان معطوف گردد. این فرضیه نشان می دهد اخلاق حرفه ای که مسئولیت پذیری، خودکارایی و مسئولیت علمی را شامل می شود، می تواند به عنوان رابط بین یک روش مدیریتی مانند مدیریت مدرسه محور با نتیجه نهایی یعنی تعامل بین معلم و دانش آموز باشد. از آنجایی که مدیریت مدرسه محور بر پایه مشارکت و تعامل است برای تحقق دقیق آن باید به اخلاق حرفه ای معلم به عنوان یک حلقه اصلی و یک ضرورت توجه ویژه ای شود. اصغری نژاد و مؤمنی (۱۴۰۲)، روما و همکاران (۲۰۲۰) از جمله تحقیقاتی هستند که در این رابطه نتایج همسویی مطرح کرده اند. از سویی دیگر با ورود به هزاره ی سوم، انتظارات جامعه از دستگاه تعلیم تربیت به گونه ای روزافزون افزایش می یابد. در عصر حاضر، فراگیران اکثر اوقات خود را در محیط های آموزشی سپری می کنند. لذا نظام آموزشی تنها مسوولیت تدریس و انتقال مواد آموزشی و انباشتن اطلاعات در ذهن فراگیران را بر عهده ندارد، بلکه نظام آموزشی باید محیطی را برای فراگیران فراهم سازد که بتوانند از نظر عاطفی، اجتماعی و جسمانی رشد شایسته ای داشته باشند. به این ترتیب پرورش این بعد از سلامت شخصیت، از اهداف عالی تعلیم و تربیت می باشد و تلاش برای وصول به این هدف از اهمیت ویژه ای برخوردار است (قدم پور و همکاران، ۱۴۰۲).

یکی از انواع ارتباطات انسانی، رابطه ی دانش آموزان با سیستم آموزشی است. در سیستم های آموزشی، افراد زیادی مشغول به کارند و دانش آموزان به طور مستقیم یا غیرمستقیم با آنها رابطه دارند. اما در این میان، نقش معلمان از دیگر افراد بسیار برجسته تر می نماید، چنان که دانش آموزان بیشتر اوقات را در مدرسه زیر نظر آنها سپری می کنند. هیچ فرد دیگری جز معلم نمی تواند تأثیر بیشتری بر آنچه در مدارس می گذرد، داشته باشد. معلم می تواند تعلیم و تربیت را به فرایندی توأم با لذت و کامیابی، یا فرایندی بی ثمر تبدیل کند (لانگوباردی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). نتایج پژوهش حاضر گویای آن بود که تحقق مدیریت مدرسه محور در آموزش و پرورش می تواند کیفیت تعاملات معلمان و دانش آموزان را ارتقا دهد و موجب بهبود آن گردد. با توجه به اینکه در سال های اخیر در راستای کاستن از تمرکز موجود در عرصه تعلیم و تربیت و همچنین بهره گیری از توانمندی ها و صلاحیت های پرسنل شاغل در مدارس و همچنین افزایش انگیزش های ناشی از تاثیرگذاری بر فرایند تصمیم گیری در سطوح مدرسه، تحقق مدیریت مدرسه-محور بارها توسط دست اندرکاران حوزه سیاست گذاری آموزش و پرورش مورد تاکید قرار گرفته است؛ یافته های پژوهش حاضر گویای آن است که اجرایی شدن این نوع از مدیریت، می تواند به گونه ای معنادار بر اخلاق حرفه ای معلمان نیز موثر باشد. اخلاق حرفه ای در عصر حاضر که رشد و گسترش فناوری و پیشرفت های تکنولوژیکی شتاب فزاینده ای یافته است؛ یکی از ضرورت های حیاتی تمامی حوزه های سازمانی، به خصوص آموزش و پرورش می باشد. بر این اساس، به نظر می رسد پرداختن به مدیریت مدرسه محور و اقدام عملی در رابطه با آن بتواند برخی از آسیب های

^۱Longobardi

کنونی آموزش و پرورش کشور در زمینه تعاملات معلمان و دانش آموزان و اخلاق حرفه‌ای را برطرف نماید و کارآمدی و اثربخشی اجتماعی نهاد آموزش و پرورش را در منظر ذی‌نفعان درونی و بیرونی آن تضمین نماید.

منابع

- جعفری سکینه (۱۴۰۰). تدوین و رواسنجی مدل مدیریت مدرسه محور بر اساس سند تحول بنیادین. نشریه مدیریت بر آموزش سازمانها. ۱۴۰۰؛ ۱۰ (۲): ۲۲۳-۱۸۷
- خمیری، حسنی، علی زاده، مریم، جلایی، شهره، & احمدی، اکرم. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر تعامل مناسب معلم بر دانش آموز دارای لکنت: یک مطالعه تک عضوی. فصلنامه علمی- پژوهشی علوم پیراپزشکی و توانبخشی، ۹ (۴)، ۶۱-۷۱.
- دادوی پور، عبدالله؛ آهنگیان، محمد؛ سعیدی رضوانی، محمود. (۱۳۸۷). بررسی زمینه‌های اجرای طرح مدیریت مدرسه محور براساس رسالت، مشارکت و تعهد سازمانی مدیران و معلمان مدارس راهنمایی تحصیلی شهر مشهد اندیشه‌های نوین تربیتی. جلد ۴ شماره ۴، صفحات ۵۴-۳۷.
- سلیمان زاده، آمنه، شجاعی، علی اصغر، & حسینی درونکلا، سیده زهرا. (۱۳۹۹). ارائه مدل تاثیرگذاری مدیریت مدرسه محور بر خلاقیت معلمان در مدارس ابتدایی شهرستان بابل. جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۶ (۲)، ۱۶۲-۱۷۳.
- سلیمان زاده، آمنه، شجاعی، علی اصغر، & حسینی درونکلا، سیده زهرا. (۱۳۹۹). ارائه مدل نقش مدیریت مدرسه محور بر خلاقیت معلمان با میانجی گری فرهنگ یادگیری. مجله توسعه آموزش جندی شاپور اهواز، ۱۱ (۴)، ۹۷۲-۹۸۳.
- سلیمان زاده، آمنه و شجاعی، علی اصغر و حسینی درونکلا، سیده زهرا، (۱۳۹۹)، ارائه مدل نقش مدیریت مدرسه محور بر خلاقیت معلمان با میانجی گری فرهنگ یادگیری، فصلنامه توسعه آموزش جندی شاپور، دوره: ۱۱، شماره: ۴
- غلام پور، میثم، پورشافعی، هادی، فراستخواه، مقصود، & آیتی، محسن. (۱۳۹۹). مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای معلمان: مرور سیستماتیک براساس مدل رایت. مطالعات برنامه درسی، ۱۵ (۵۸)، ۱۴۵-۱۷۴.
- فاتحی ابراهیم آباد، سمیرا و ذبیحی حصاری، نرجس خاتون، ۱۴۰۲، پیشبینی توانمندی روانشناختی بر اساس مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای در معلمان مقطع ابتدایی، هشتمین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران، تهران.
- فاریابی، مهدی، کمالی، نقی، & داودی، رسول. (۱۴۰۰). طراحی و تبیین مدل مدیریت مدرسه محور بومی از منظر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. اندیشه مدیریت راهبردی (اندیشه مدیریت)، ۱۵ (۲)، ۱۲۷-۱۶۴.
- قلی زاده علی باز، قاسمی زاد علیرضا، مشایخ پری. مدیریت مدرسه محور در تراز جمهوری اسلامی ایران. عنوان نشریه. ۱۴۰۰؛ ۹ (۴۳): ۵۰-۱۹
- قلی زاده علی باز، قاسمی‌زاد علیرضا، مشایخ پری (۱۴۰۲). مدل مدیریت مدرسه محور با تکیه بر فرهنگ ملی: رویکرد آمیخته. نشریه مدیریت بر آموزش سازمانها. ۱۴۰۲؛ ۱۲ (۳): ۶۹-۳۷

اللهمی، ذبیح الله، & فیض، سلطانعلی. (۱۴۰۰). پیشینه شناسی اخلاق حرفه‌ای معلم در آموزش. اخلاق حرفه‌ای در آموزش، ۱(۱)، ۱۸۷-۲۰۷.

Daniel, W., & Sapo, S. (2020). Teachers' perception of professional ethics and its impact on their professionalism. *American Journal of Educational Research*, 8(6), 400-410.

Decker, D. M., Wolfe, J. L., & Belcher, C. K. (2022). A 30-year systematic review of professional ethics and teacher preparation. *The Journal of Special Education*, 55(4), 201-212.

Havik, T., & Westergård, E. (2020). Do teachers matter? Students' perceptions of classroom interactions and student engagement. *Scandinavian journal of educational research*, 64(4), 488-507.

Longobardi, C., Settanni, M., Lin, S., & Fabris, M. A. (2021). Student-teacher relationship quality and prosocial behaviour: The mediating role of academic achievement and a positive attitude towards school. *British Journal of Educational Psychology*, 91(2), 547-562.

Perry, N. E., VandeKamp, K. O., Mercer, L. K., & Nordby, C. J. (2023). Investigating Teacher—Student Interactions That Foster Self-Regulated Learning. In *Using Qualitative Methods To Enrich Understandings of Self-regulated Learning* (pp. ۵-۱۵). Routledge.

Snijders, I., Wijnia, L., Rikers, R. M., & Loyens, S. M. (2020). Building bridges in higher education: Student-faculty relationship quality, student engagement, and student loyalty. *International Journal of Educational Research*, 100, 101538.

Zhu, Y. Y., & Guo, M. Y. (2021). Influence of differential leadership on teachers' professional ethics: An empirical study from Chinese universities. *Asia Pacific Education Review*, 22, 549-564.

Investigating the relationship between school-based management and the quality of teacher-student interactions: the mediating role of teachers' professional ethics

Ghazale Zendeh del^{۱*}
Jafar amiri farahabadi^{۱۲}

Abstract

The main purpose of the this research was to investigate the relationship between school-oriented management and the quality of teacher-student interactions with regard to the mediating role of teachers' professional ethics. This research is in the category of applied research in terms of its purpose, and it is descriptive-survey in terms of its nature. The statistical population of this research was 1085 primary school teachers in Torbat Heydarieh city who worked in this city in the academic year of 1402-03. According to Cochran's formula, 248 of them were determined as the research sample. This number of samples were selected by stratified random method. Descriptive and inferential statistics (structural equation modeling by Smart PLS version 3 software) were used in order to analyze the collected data and examine the hypotheses according to the type of data. The findings of the research showed that school management is effective on teacher's professional ethics with a path coefficient of 0.64; But its direct effect on the quality of teacher-student interactions was not confirmed. Also, the teacher's professional ethics is effective on the quality of teacher-student interactions with a path coefficient of 0.55. Also, in this research, the effect of school-oriented management with the mediation of teacher's professional ethics on the quality of teacher-student interactions was confirmed (confirmation of the mediator's role). These findings show that school-oriented management and teacher's professional ethics should both be considered for the success of the educational system.

Keywords: school-oriented management, teacher's professional ethics, quality of teacher-student interactions

^{۱*}MA, Educational Administration, Azad University, Torbet-E-Heydarieh, Iran, (Corresponding Author)

^{۱۲}Ph.D in Higher Education, education and psychology faculty, University of Shahid Beheshti, Tehran, Iran,